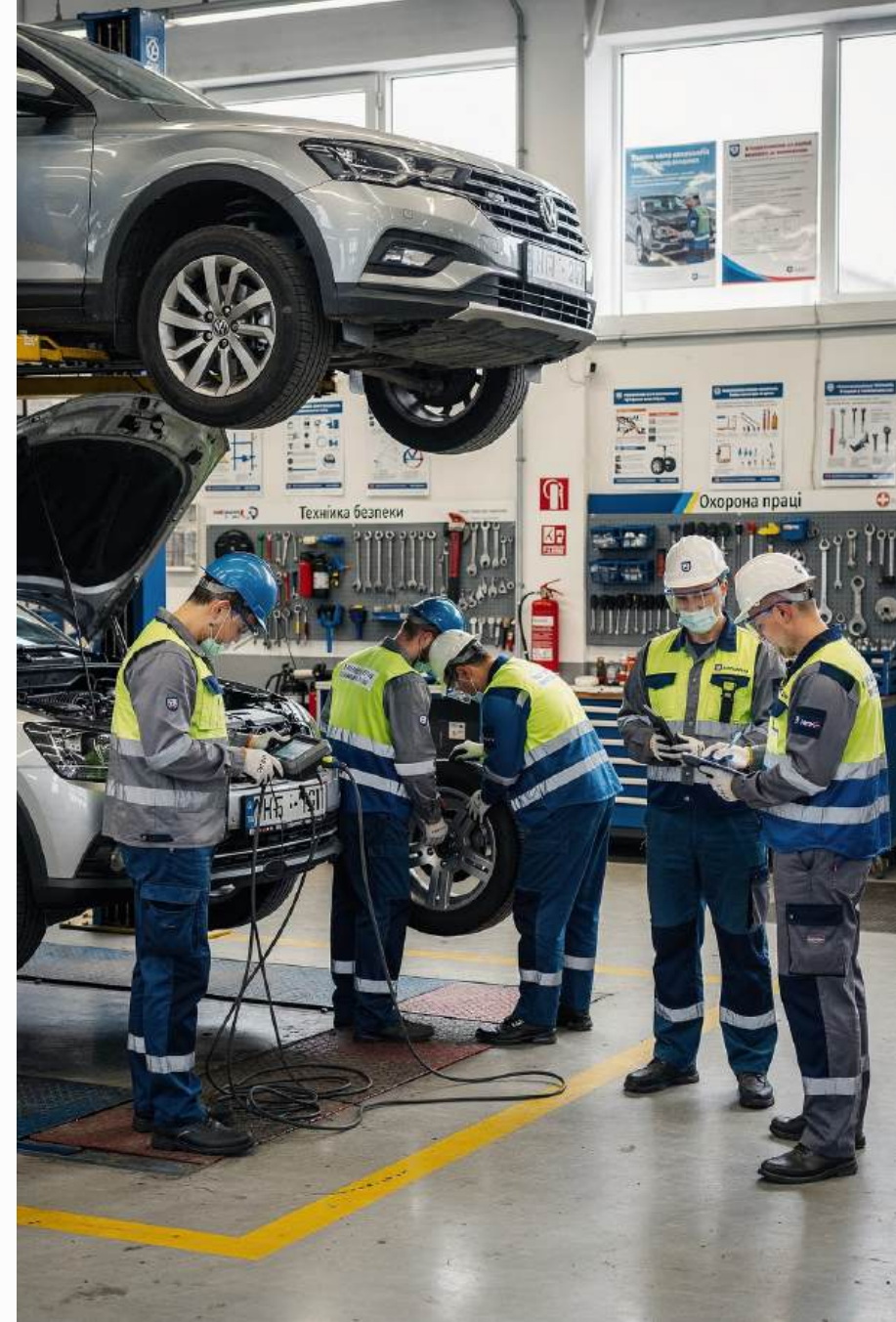

Силабус дисципліни «Безпека» життєдіяльності та «охорона праці»

БАКАЛАВР

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 274 · АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ

годин · 3 кредити ЄКТС · 3 змістовних модулі 90

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Безпека життєдіяльності та охорона праці

Спеціальність: **274** Автомобільний транспорт

Ступінь: Бакалавр

90

Годин

загальний обсяг дисципліни

3

Кредити ЄКТС

відповідно до стандарту

3

Модулі

змістовних блоки курсу

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації у сфері безпеки праці та захисту від небезпек: виявлення ризикових факторів, порівняння альтернативних заходів захисту, формування обґрунтованих висновків щодо забезпечення безпечних умов праці. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та виконувати завдання у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, розрахункових робіт і інструктажів.

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати поняття з охорони праці та безпеки життєдіяльності, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати акти, звіти про нещасні випадки та аналітичні записки щодо стану охорони праці на транспортному підприємстві. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час розбору виробничих ситуацій.

- аналізувати нормативну, технічну та статистичну інформацію з охорони праці;
- виділяти головне та узагальнювати результати аналізу небезпечних ситуацій;
- планувати власну діяльність і дотримуватися встановлених процедур безпеки;
- коректно спілкуватися з колегами та посадовими особами з охорони праці;
- брати участь у командній роботі з питань виробничої безпеки.

Фахові компетентності

Розуміння сутності безпеки життєдіяльності та охорони праці, їх функцій та ролі у транспортній галузі. Знання принципів функціонування системи управління охороною праці на підприємствах автомобільного транспорту, нормативно-правових вимог, виробничих ризиків та методів їх мінімізації.

Здатність аналізувати умови праці водіїв та ремонтного персоналу: шкідливі та небезпечні виробничі фактори, причини нещасних випадків, методи розслідування, вимоги виробничої санітарії та пожежної безпеки на автотранспортних підприємствах.

- оцінювати умови праці за ключовими показниками безпеки та гігієни;
- визначати роль і функції служби охорони праці на підприємстві АТ;
- характеризувати шкідливі та небезпечні виробничі фактори у транспортній галузі;
- орієнтуватися в основах пожежної безпеки та цивільного захисту;
- пояснювати вплив умов праці на здоров'я і безпеку працівників транспорту.

Результати навчання

Пояснювати сутність основних понять безпеки життєдіяльності та охорони праці: небезпека, ризик, шкідливий і небезпечний виробничий фактор, нещасний випадок, профзахворювання, виробнича санітарія, пожежна безпека, цивільний захист. Аналізувати умови праці та стан охорони праці на підприємствах автомобільного транспорту.

Характеризувати нормативно-правову базу у сфері охорони праці та безпеки дорожнього руху; застосовувати методи оцінки ризиків; визначати заходи щодо усунення або мінімізації небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища.

- пояснювати зміст нормативно-правових актів з охорони праці та БЖД;
- аналізувати причини та обставини нещасних випадків на транспорті;
- визначати показники виробничого травматизму і профзахворюваності;
- застосовувати базові методи оцінки ризиків та виробничих небезпек;
- використовувати нормативні та інформаційні джерела для прийняття обґрунтованих рішень з охорони праці.

Теоретичні основи безпеки життєдіяльності та правові засади охорони праці

Тема 1.1

Безпека життєдіяльності як наука і навчальна дисципліна.

Предмет, мета, завдання та методи БЖД. Поняття небезпеки, ризику, аксіоми безпеки.

Класифікація надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального характеру.

Тема 1.2

Нормативно-правова база охорони праці в Україні. Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю, НПАОП, система державного нагляду та управління охороною праці. Особливості законодавства для автомобільного транспорту.

Тема 1.3

Організація охорони праці на підприємствах автомобільного транспорту. Служба охорони праці, обов'язки роботодавця і працівника, інструктажі, навчання і перевірка знань з охорони праці, розслідування нещасних випадків.

Виробнича безпека та гігієна праці в автотранспортній галузі

Тема 2.1

Шкідливі та небезпечні виробничі фактори на підприємствах АТ. Класифікація виробничих факторів, їх вплив на організм водія та ремонтного персоналу, нормування та методи контролю.

Тема 2.2

Виробнича санітарія та гігієна праці. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці на автотранспортних підприємствах: освітлення, мікроклімат, шум, вібрація, забруднення повітря.

Тема 2.3

Безпека технологічних процесів технічного обслуговування та ремонту автомобілів. Вимоги безпеки при виконанні робіт на постах ТО і ТР, безпечне використання обладнання та інструментів.

Тема 2.4

Безпека дорожнього руху та охорона праці водіїв. Режим праці та відпочинку водіїв, медичні огляди, вплив виробничих стрес-факторів, вимоги НПАОП 0.00-1.62-12.

Пожежна безпека, цивільний захист та надзвичайні ситуації

Тема 3.1

Пожежна безпека на автотранспортних підприємствах: причини пожеж, засоби первинного пожежогасіння, вимоги до пожежної безпеки при ТО та зберіганні транспортних засобів, дії персоналу при пожежі.

Тема 3.2

Електробезпека та безпека при роботі з небезпечними речовинами. Вимоги електробезпеки на АТП, правила поводження з паливно-мастильними матеріалами, акумуляторними батареями, антифризами та іншими хімічними речовинами.

Тема 3.3

Цивільний захист та дії в надзвичайних ситуаціях. Єдина система цивільного захисту України, класифікація НС, евакуаційні заходи, захисні споруди, дії при загрозі та виникненні НС техногенного характеру на транспорті.

Тема 3.4

Перша домедична допомога при нещасних випадках на транспорті. Надання першої допомоги при дорожньо-транспортних пригодах, отруєннях, термічних ураженнях, переломах та кровотечах. Правила виклику екстрених служб.

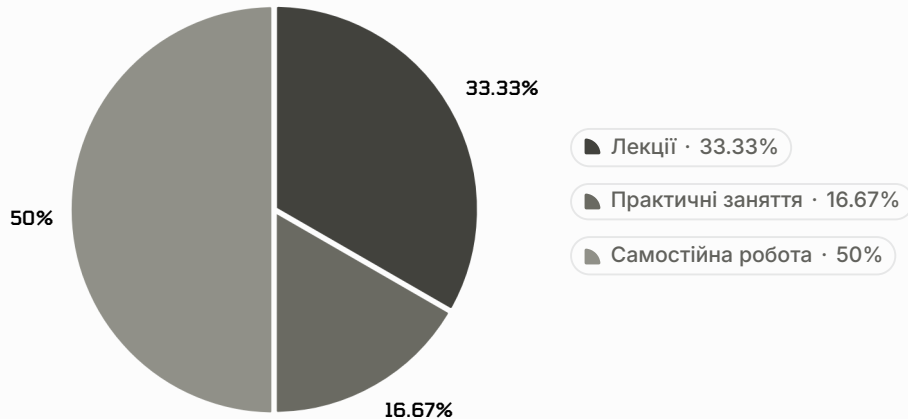
Розподіл навчального часу – 90 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 – Основи БЖД	4	2	5
	Тема 1.2 – Нормативно-правова база ОП	4	2	5
	Тема 1.3 – Організація ОП на АТП	2	2	5
Модуль 2	Тема 2.1 – Шкідливі та небезпечні фактори	4	2	5
	Тема 2.2 – Виробнича санітарія та гігієна	2	1	5
	Тема 2.3 – Безпека ТО та ремонту авто	4	2	5
	Тема 2.4 – Безпека дорожнього руху	4	2	5
Модуль 3	Тема 3.1 – Пожежна безпека на АТП	2	1	4
	Тема 3.2 – Електробезпека та небезпечні речовини	2	1	4
	Тема 3.3 – Цивільний захист та НС	2	0	4
	Тема 3.4 – Перша домедична допомога	0	0	3
Разом		30	15	45

Загальний обсяг: **90 годин = 3 кредити ЄКТС**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Примітки до розподілу часу

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **90 годин (3 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою з безпеки праці.

- **Лекції (30 год.):** подача ключового теоретичного матеріалу з БЖД та ОП
- **Практичні (15 год.):** відпрацювання навичок, розбір виробничих ситуацій
- **Самостійна робота (45 год.):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

□ Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються самостійно опрацьовувати нормативні документи та технічні регламенти.

Самостійна робота студентів

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з безпеки життєдіяльності та охорони праці (Сакуленко, Третьякова, Яремко та ін.), нормативно-правовими актами (Закон України «Про охорону праці», НПАОП 0.00-1.62-12, КЗпП), науковими статтями у фахових виданнях. Студент має вміти конспектувати ключові положення, виділяти головні поняття і визначення, порівнювати підходи різних авторів до трактування питань безпеки, формувати короткі узагальнення за темами курсу.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів Державної служби України з питань праці (dsp.gov.ua), Верховної Ради України (zakon.rada.gov.ua), Міністерства інфраструктури та транспорту (mtu.gov.ua), Державної служби статистики (ukrstat.gov.ua) та Фонду соціального страхування (fssu.gov.ua). Аналіз статистичних звітів щодо виробничого травматизму в транспортній галузі, пошук актуальної інформації для навчальних завдань. Результат — розвиток навичок роботи з нормативними та офіційними джерелами.

Індивідуальні завдання

Виконання розрахункових завдань з визначення показників виробничого травматизму (коефіцієнти частоти, тяжкості, непрацездатності); аналітичних завдань щодо оцінки умов праці водіїв та ремонтного персоналу, аналізу небезпечних і шкідливих факторів на конкретному АТП; творчих завдань — підготовка есе, аналітичних записок, міні-досліджень з актуальних питань безпеки на автомобільному транспорті. Очікуваний результат — уміння застосовувати теорію на практиці та обґрунтовувати профілактичні заходи.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання умов задач, повторення теоретичного матеріалу та відпрацювання алгоритмів розслідування нещасних випадків; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів і визначень, нормативів та правил безпеки; підготовка до контрольних робіт за кожним змістовним модулем через систематизацію знань і повторення прикладів із занять. Очікуваний результат — готовність до активної роботи на заняттях і впевнене виконання контрольних завдань.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: розрахункові та аналітичні вправи за темами змістовного модуля з охорони праці та безпеки на транспорті. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання з БЖД та ОП, розрахункові задачі з показників травматизму, аналіз небезпечних виробничих факторів). Оцінюються повнота відповіді, правильність розрахунків та обґрунтованість висновків.

3

Підсумковий контроль

Залік відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС.

Методи викладання

Підходи до навчання

Викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок безпечної поведінки та організації охорони праці, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері автомобільного транспорту. Такий підхід сприяє глибшому розумінню виробничих небезпек, розвитку аналітичного мислення та вмінню застосовувати набуті знання під час вирішення завдань з охорони праці.

Лекції Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів з практики автотранспортних підприємств; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.	Аналіз виробничих ситуацій Розбір реальних нещасних випадків та аварійних ситуацій на автотранспорті; студенти виявляють причини, пропонують профілактичні заходи та обґрунтовують висновки.	Практичні задачі Розрахункові вправи за темами (визначення коефіцієнтів травматизму, оцінка умов праці, розрахунок засобів захисту); відпрацювання алгоритмів розслідування нещасних випадків.
Дискусії Обговорення актуальних проблем безпеки праці в Україні (виробничий травматизм, безпека дорожнього руху, умови праці водіїв); розвиток критичного мислення та аргументації.	Робота з нормативними документами Опрацювання Закону України «Про охорону праці», НПАОП 0.00-1.62-12, КЗпП, правил пожежної безпеки та стандартів безпеки праці; формування навичок роботи з правовою та нормативною базою.	Самостійне дослідження Підготовка аналітичних записок, міні-рефератів і презентацій з питань охорони праці в транспортній галузі; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації інформації.
Тестування та опитування Перевірка рівня засвоєння матеріалу після кожної теми; формування навичок чіткого та лаконічного формулювання відповідей з питань безпеки.		
 Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності 274 «Автомобільний транспорт».		

Рекомендована література та ресурси

1. Третьякова Л. Д., Михайлюк В. О., Кусковець С. Л. Безпека життєдіяльності : підручник. — Київ : Кондор, 2023. — 301 с.
2. Яремко З. М. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. — 5-те вид., переробл. та доп. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2023. — 316 с.
3. Курепін В. М., Марченко Д. Д., Курепін Д. В. Охорона праці в галузі : навч. посіб. для здобувачів другого рівня вищої освіти. — Миколаїв : МНАУ, 2023. — 586 с.
4. Войналович О. В., Голопура С. О. Охорона праці в галузі. Організаційно-технічні аспекти : посіб. для підготовки фахівців ОС «Магістр» спеціальності «Транспортні технології (автомобільний транспорт)». — Київ : ЦУЛ, 2023.
5. Сакулєнко О. М. Безпека виробничих процесів та охорона праці на автотранспортних підприємствах : навч. посіб. — Харків : ХНАДУ, 2023. — 248 с.
6. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами, чинна редакція). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
7. НПАОП 0.00-1.62-12. Правила охорони праці на автомобільному транспорті (зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0822-12>
8. Закон України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 № 3353-XII (зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
9. Кодекс законів про працю України (чинна редакція). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
10. ДСТУ ISO 45001:2019. Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. — Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2019 (перевидання з уточненнями 2022).
11. Науменко Л. Ю., Вітер С. А. Медицина невідкладних станів. Домедична допомога : підручник. — 4-те вид. — Дніпро : Пороги, 2023. — 304 с.
12. Методичні рекомендації з проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці для спеціальності 274 «Автомобільний транспорт». — Київ : МОН України, 2024.
13. Держгірпромнагляд. Показчик нормативно-правових актів з охорони праці (станом на 2024 рік). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
14. Державна служба України з питань праці. — URL: <https://dsp.gov.ua/>
15. Фонд соціального страхування України. — URL: <https://www.fssu.gov.ua/>
16. Державна служба статистики України (дані щодо виробничого травматизму). — URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Офіційний сайт Верховної Ради України (законодавство з охорони праці). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
18. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. — URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
19. Міністерство інфраструктури та транспорту України. — URL: <https://mtu.gov.ua/>
20. Державна служба з надзвичайних ситуацій України (ДСНС). — URL: <https://dsns.gov.ua/>
21. Журнал «Охорона праці» (електронне видання). — URL: <https://ohoronapraci.kiev.ua/>
22. Журнал «Безпека праці в промисловості» (електронне видання). — URL: <https://www.ndiop.kiev.ua/>
23. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України (норми гігієни праці). — URL: <https://moz.gov.ua/>
24. Онлайн-консультант інженера з охорони праці. — URL: <https://ohoronapraci.com.ua/>
25. Офіційний сайт Сервісу з питань безпеки праці Expertus. — URL: <https://esop.expertus.com.ua/>